

Двадцять вісім яскравих листівок

Ще у шалені 1990-ті, коли літературою призвичаїлися торгувати без усяких церемоній на вулицях, поглянувши на акторські обличчя на яскравих обкладинках, не раз охоплював сум: а де ж наші українські артисти, чому немає про них таких доступних і цікавих книжок? Часу відтоді минуло немало, з'явилися солідні видання про Борислава Брондукова, Івана Миколайчука, Аду Роговцеву, Богдана Ступку, Анатолія Хостікоєва і ще декого. Однак у цілому, традиція писати популярні нариси про вітчизняне акторство поки не склалася, і кожне нове видання, присвячене українським артистам, сприймається як подарунок їхнім шанувальникам і виклик забудькам.

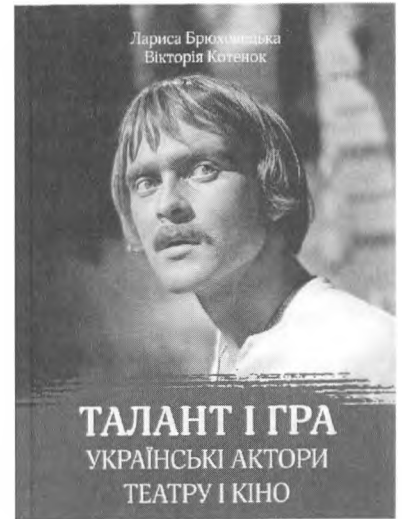
«Талант і гра» Лариси Брюховецької та Вікторії Котенок є саме тією книжкою, де неупереджено, колоритно і розкуто розповідається про українських акторів різних поколінь. Оскільки писали її авторки журналу «Кіно-Театр», то вона має одну прикметну особливість: артисти не поділені за цеховим принципом на кіно і театральних, всі вони ЇХНЯ ВЕЛИЧНІСТЬ АКТОРИ. Дослідницький демократизм Лариси Брюховецької і Вікторії Котенок виявився ще в одному моменті. Укладаючи книжку, вони не дотримувалися табеля про ранги: нариси, присвячені народним, заслуженим й зовсім без звань, розташовані в алфавітному порядку. Тож інформацію, точніше, широкоформатний портрет улюбленого артиста треба шукати, як в записнику чи енциклопедії, за абеткою.

Всього під обкладинкою «Таланту і гри» вмістилося двадцять вісім портретів – двадцять у розділі «Немеркнучі зірки» Лариси Брюховецької і вісім під назвою «Популярні й активні» Вікторії Котенок. Утім, здається, обидва підзаголовки є цілком умовними, бо ж із «популярних і активних» Богдан Бенюк теж має незаперечний зірковий статус, а Ахтем Сеїтаблаєв – зірка дуже активно сяюча. Зауважую це не для сперечання з концепцією книги, а тому, що підзаголовки відтворюють швидше авторське бачення своїх героїв: для Лариси Брюховецької найважливішим є те, що українські актори – це справді зоряної слави великі митці, а для Вікторії Котенок – те, що вітчизняні артисти популярні й пізнавані.

Серед двадцяти зірок від Лариси Брюховецької є справді широко відомі, чиї імена повсякчас на слуху і, навіть важко уявити, як авторці після стількох написаних сторінок вдається створити іще один неповторний портрет. Можливо, це відбувається через те, що, хто б це не був – Іван Миколайчук, Федір Стригун, Богдан Ступка – всі вони постають у її нарисах якимись особливими життєвими деталями, приміром, як у школу ходив, скільки мав братів і сестер, або де зустрів свою кохану дружину. І це зовсім не затіняє акторської вдачі героїв книги, не робить їх буденними, а навпаки, пояснює, як виникав той чи інший мистецький прийом в театрі та на екрані. До нарисів про немеркнучих зірок українського акторства Лариса Брюховецька включила також оповіді про артисток, яких не те щоб забули, але згадують рідше. Це виняткові красуні Антоніна Лефтії, Наталя Наум і Раїса Недашківська, чиї обличчя можна назвати емблематичними для українського кіно 1960–1980-х років. Пишучи про них, авторка ніби розгадує їхні довгі мовчазні погляди, дивується їхнім стрімким ладним рухам та особливо-му поєднанню делікатності й пристрасності у грі.

Героями нарисів Вікторії Котенок також стали актори різних поколінь, різних акторських шкіл і різною мірою впізнавані. Більшість із них, як, наприклад, Ірма Вітовська, Римма Зюбіна, Олена Хохлаткіна, давно й успішно грають в театрі, тоді як кіно стало їхньою музою вже в 1990-ті чи навіть у 2000-ті роки. Нагадати, а іноді навіть відкрити біографічні дані для Вікторії Котенок – також річ важлива. Однак здебільшого вона робить акцент на особистому виборі творчого шляху, на життєвій інтуїції артиста, на громадянській позиції, яка виявляється в зіграних ролях. І, в принципі, це цілком природно, бо ж Вікторія Котенок пише про роки, коли акторові можна і треба було робити вибір, тоді як Лариса Брюховецька зосереджена на підцензурних часах, коли за кожне зайве слово доводилося відповідати. Так і складається із життів і ролей українських артистів мозаїчна книга, де талановито розповідається про десятки театрів, у яких вони грали і грають, про сотні фільмів, де знімалися, про міста і гори, в яких бували, про мільйони людей, чиї очі на них дивилися.

Ганна Веселовська

Лариса Брюховецька, Вікторія Котенок. **Талант і гра. Українські актори театру і кіно.** – К.: Саміт-книга, 2020. – 400 с.